

Ustawa o pomocy społecznej rozróżnia pojęcie zawodu pracownika socjalnego od pojęcia stanowiska pracy pracownika socjalnego. Ma to istotne znaczenie z uwagi na brzmienie art. 156 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z powołanym przepisem osoby, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują uprawnienia do wykonywania zawodu. Na tle stosowania przytoczonego przepisu wydał orzeczenie Sąd Najwyższy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (wyrok z dnia 18 stycznia 2010 r. II PK 181/2009 LexPolonica nr 2442511).

W powołanej sprawie stan faktyczny wyglądał w następujący sposób. Powódka była zatrudniona w pozwanym Ośrodku Pomocy Społecznej od 21 czerwca 1990 r. Najpierw zajmowała stanowisko starszego pracownika socjalnego, później specjalisty pracy socjalnej, a od 1 czerwca 1997 r. starszego specjalisty pracy socjalnej. Od stycznia 2004 r. powódka pełniła obowiązki kierownika pozwanego Ośrodka, a w czerwcu 2004 r. została powołana na stanowisko kierownika tego Ośrodka. W związku z odwołaniem powódki z funkcji kierownika Ośrodka pracodawca od 1 lutego 2005 r. zatrudnił ją na stanowisku starszego specjalisty pracy socjalnej za wynagrodzeniem według XVII kategorii zaszerogowania.

W dniu 3 czerwca 2008 r. służby podległe Wojewodzie D. przeprowadziły kontrolę funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W toku kontroli stwierdzono, że zatrudnieni tam pracownicy - w tym powódka - nie mają odpowiednich kwalifikacji zawodowych do zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej. Kierownika Ośrodka zobowiązano do „dostosowania stanowiska pracy pracowników do posiadanych przez nich kwalifikacji zawodowych.” Pismem z dnia 8 października 2008 r. pracodawca wypowiedział powódce warunki pracy i płacy w części dotyczącej zajmowanego dotychczas stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej i dodatku funkcyjnego. Sąd Rejonowy przyznał rację powódce. Sąd Okręgowy na skutek apelacji pracodawcy, pozew powódki oddalił. Powódka wniosła skargę do Sądu Najwyższego, który skargę oddalił.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że nie racji skarżąca, że pojęcia „zawód pracownika socjalnego” i „stanowisko pracownika socjalnego” są tożsame. Na ich zróżnicowanie wskazuje bowiem treść art. 156 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym osoby, które przed dniem wejścia w życie ustawy były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują uprawnienia do wykonywania zawodu. Jednoznacznie dotyczy on więc zachowania uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego przez osoby zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego. Zawód pracownika socjalnego mogą więc wykonywać - poza osobami legitymującymi się wymaganiami określonymi w art. 116 ust. 1 ustawy - także osoby, które w dniu wejścia jej w życie były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie przepisów poprzednio obowiązujących.

Regulacje ustawy o pomocy społecznej - poza określeniem wymagań stawianych kandydatom do wykonywania zawodu pracownika socjalnego - nie precyzują zakresu praw i obowiązków pracowników socjalnych. W odniesieniu do pracowników socjalnych zatrudnionych w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej (gminnych/miejskich ośrodkach pomocy społecznej) ich prawa i obowiązki regulują - w myśl art. 123 ustawy o pomocy społecznej - przepisy o pracownikach samorządowych. W szczególności są to przepisy obecnie obowiązującej ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. 2008 r. Nr 223 poz. 1458) oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze. W stanie prawnym mającym zastosowanie do sytuacji prawnej powódki tymi przepisami była ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych wraz z

rozporządzeniami wykonawczymi.

Z ustaleń faktycznych sprawy wynika, że od 1 lutego 2005 r. powódka zajmowała stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej, nie mając ku temu kwalifikacji wymaganych przepisami powołanych wyżej rozporządzeń Rady Ministrów. Wejście w życie obowiązującej ustawy o pomocy społecznej miało w odniesieniu do skarżącej tylko ten skutek, że z dniem 1 maja 2004 r. zachowała ona kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pomimo że nie spełniała warunków określonych w art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z 2004 r. (wykonywała od 1990 r. pracę na stanowisku starszego pracownika socjalnego na zasadach wynikających z ustawy o pomocy społecznej z 1990 r. i dlatego miał do niej zastosowanie art. 156 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z 2004 r.).

Powołane przepisy o pomocy społecznej nie ustalały natomiast wymagań kwalifikacyjnych do zajmowania oznaczonych stanowisk przez pracowników samorządowych, czyli także pracowników socjalnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Powódka wykonywała (i wykonuje) zawód pracownika socjalnego i ma kwalifikacje do wykonywania tego zawodu (pracodawca tego nie kwestionuje i brak takich kwalifikacji nie był przesłanką wypowiedzenia zmieniającego). Jednakże w dniu wręczenia jej wypowiedzenia warunków pracy i płacy (8 października 2008 r.) powódka nie spełniała wymagań dla zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej. Wypowiedzenie powódce dotychczasowych warunków zatrudnienia w zakresie obejmującym stanowisko pracy (i w konsekwencji - wysokość wynagrodzenia) było więc uzasadnione. Zaproponowanie powódce pracy na stanowisku starszego pracownika socjalnego (w miejsce starszego specjalisty pracy socjalnej) oznacza umożliwienie kontynuowania wykonywania zawodu pracownika socjalnego na stanowisku, do którego kwalifikacje powódka posiada.